

PROGRAMUL NAȚIONAL LECTURACENTRAL (PNLC) 2025: TOTALURI ȘI PORTRETUL DE GRUP AL SCRITORILOR ȘI CITITORILOR

Vera OSOIANU,
ORCID 0000-0001-8509-8796
**Biblioteca Națională
a Republicii Moldova**

Rezumat: Articolul analizează modul în care a fost organizat și s-a desfășurat Programul Național LecturaCentral 2025. Autoarea consideră că, după opt ediții în care au fost testate mai multe experiențe și practici de calitate, s-a ajuns la formula perfectă de organizare a programului. Marea realizare a acestei ediții (a opta) constă în faptul că accentul a fost pus pe valorificarea personalităților de nivel național și local, acesta fiind scopul Campaniei Naționale „Scriitorul la el acasă”. Pe durata desfășurării acestei ediții un obiectiv important a fost promovarea valorilor europene prin lectură. S-a ținut cont, de asemenea, de faptul că anul 2025 a fost declarat, prin Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova, „Anul Mihai Eminescu” și, la fel, de noua abordare vizând cultura memoriei.

Cuvinte-cheie: Program Național LecturaCentral, lectură, cultura memoriei

Abstract: This article analyzes the way in which the National Program LecturaCentral-2025 was organized and carried out. The author believes that after eight editions in which various experiences and quality practices were tested, the perfect formula for organizing the program was finally achieved. The great success of this 8th edition lay in placing the main emphasis on valorization of national and local personalities, which was also the aim of the ‘The Writer at Home’ National Campaign. Throughout the entire period, another key focus was placed on promotion of European values through reading. It was also taken into account that by the Decision of the Parliament of the Republic of Moldova the year 2025 was declared ‘The Year of Mihai Eminescu’, so a new approach aimed the culture of memory was considered.

Keywords: LecturaCentral National Program, reading, culture of memory

Pe parcursul a opt ediții de desfășurare ale Programului Național LecturaCentral (PNLC), echipa Bibliotecii Naționale a Republicii Moldova a căutat și a testat diferite formule de organizare a evenimentelor și se pare că, în anul 2025, s-a ajuns la formula perfectă. Evident, au fost și rămân multe de învățat din experiența altor biblioteci naționale și din experiența unor instituții adiacente cu responsabilități de promovare a cărții și a lecturii. Remarcăm experiența Agenției Lecturii din Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord; a Fundației ProLectura din Germania, unde

președintele țării este președintele de onoare al fundației; a Fundației Lectura din Polonia, a Institutului cărții și al lecturii (SUA, Franța; România) etc. [5; 6].

Dacă la edițiile de început, PNLC argumenta importanța cărții și a lecturii, invocând gânduri, citate, pledoarii pro lectură ale marilor gânditori ai lumii, la edițiile mai recente s-a optat și s-a mizat pe personalitățile din spațiul vorbitor de limbă română, mai ales personalități care-și desfășoară activitatea și în prezent. Ajuns la cea de-a VIII-a ediție, PNLC a demonstrat că poate fi sută la sută original și că

este unul dintre cele mai importante proiecte de promovare a cărții și a lecturii.

După opt ani, este evident că experiența acumulată poate fi replicată la nivel de raion, municipiu și chiar la nivel național. Mai mult decât atât, PNLC poate fi model de replicare a experiențelor acumulate de Biblioteca Națională a Republicii Moldova de către alte biblioteci naționale.

Echipa responsabilă de organizarea și desfășurarea PNLC a reușit să convingă Ministerul Culturii că proiectul are impact asupra cititorilor, drept dovadă, din opt ediții, șapte au fost finanțate de Ministerul Culturii prin proiecte culturale dedicate.

Reușita programului se bazează pe faptul că acesta a depășit aria de activitate a bibliotecilor publice, implicând și alte categorii de biblioteci din Sistemul Național, instituții din învățământ, reprezentanți ai industriei cărții etc.

Experiența ediției 2025 demonstrează că nicio activitate a BNRM n-a fost atât de bine asigurată metodologic ca PNLC. De menționat aici un șir de lucrări metodologice, biografii, selecții de citate despre bibliotecă, despre carte și lectură, instruirii și formare de formatori la temă.

Printre realizările deosebite ale anului 2025 pot fi menționate: Campania Națională „Scriitorul la el acasă” (întâlniri cu scriitori, experți, editori, istorici etc); cartografierea personalităților; organizarea lecțiilor publice, cu implicarea experților din diverse domenii; campania „Septembrie – nicio zi fără lectură”; organizarea concursurilor naționale privind promovarea cărții și lecturii în biblioteci, valorificarea creației eminesciene; inițiativa „Lectura ne unește” (populație-țintă: persoanele dezavantajate fizic și social); ediția a VII-a a conferinței internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”; realizarea studiului vizând relevanța colecțiilor; formarea profesională continuă Formare de Formatori pe prioritățile ediției a VIII-a a PNLC; organizarea a nouă conferințe zonale; fundamentarea metodologică.

În anul 2025 s-a intervenit serios pe segmentul de cultură a memoriei, pornind de la semnarea, la 7 februarie 2025, de către Ministerul Culturii și Ministerul Educației

și Cercetării a ordinului de instituire a Consiliului „Memoriei” [4].

În vederea intensificării activităților bibliotecare la acest subiect, la 4 aprilie, a fost organizată sesiunea consultativă „Rolul bibliotecii în dezvoltarea percepției comunitare pozitive prin prisma comemorării victimelor foametei din 1946-1947 și deportărilor staliniste: recomandări metodologice și practice”. Tot cu acest mesaj, la 8 aprilie, a fost organizată lecția publică „Foamea, tragedie comunitară și lecție de demnitate pentru viitor”, având-o comunicator pe Larisa Turea, autoarea lucrării „Cartea foametei”.

Având în vedere faptul că, începând cu anul 2022, în cea de-a treia sâmbătă a lunii aprilie, în Republica Moldova este marcată Ziua comemorării victimelor foametei din 1946–1947, la 18 aprilie, la Cahul, a fost organizată o activitate de comemorare cu genericul „Am pățimit precum mai rar au pățimit popoare” cu participarea scriitorilor Iulian Filip și Ion Hadârcă, moderatori fiind primarul municipiului Cahul, Nicolae Dandiș, și Iulian Filip.

Pe parcursul derulării PNLC au avut loc mai multe întâlniri cu autoarea Larisa Turea, discuțiile pivotând pe „Cartea foametei”.

La fel, au fost organizate mai multe întâlniri și discuții în jurul cărții de memorii a jurnalistului și scriitorului Nicolae Negru „O progenitură dușmană”.

Discuții adiacente culturii memoriei au avut loc și la întâlnirile cu Octavian Țicu, Anatol Petrencu etc.

Punctul forte al ediției 2025 a PNLC a fost Campania Națională „Scriitorul la el acasă”, în marja căreia au avut loc întâlniri cu scriitori, experți, editori, istorici. Indicatorii statistici înglobează: 156 de activități; 180 de activități/scriitori (mai multe activități cu implicarea mai multor scriitori); 55 de scriitori implicați; circa 15 000 de participanți; 89 de localități.

Cifrele reprezintă doar activitățile organizate și coordonate de echipa Bibliotecii Naționale. La rândul lor, și centrele biblioteconomice teritoriale au coordonat un șir de activități cu participarea personalităților din partea locului.

Cât privește indicatorii de calitate este de invocat Manifestul Bibliotecii Publice,

IFLA-UNESCO, 2022, care menționează că „Beneficiile bibliotecilor în societate sunt adesea văzute în generațiile viitoare”. În acest sens, poate fi amintit Clubul literar-artistic „Miorița” care a activat la BNRM pe parcursul a 48 de ani, începând cu 1964, când a fost fondat. Există mărturii scrise (o metodă a impactului) care demonstrează rolul clubului literar-artistic „Miorița” în mișcarea de renaștere națională:

- În „Căsuța de la răscruce”, Ion Druță scria referindu-se la cenaclul „Miorița”: „Nu se vorbea deschis, dar se subînțelegea, la fiecare întâlnire, că luptăm cu toții pentru una și aceeași cauză sfântă: Limba maternă”.
- „Miorița se număra printre activitățile care întrețineau „spiritul redeşptării naționale”, unde se opta pentru limba română, alfabetul latin și tricolar” (Vlad Chiriac).
- „Acest cenaclu a menținut trează conștiința de neam și dragostea de tot ce e frumos” (Vlad Pohilă).
- „Miorița – un fel de stat major al cenaclurilor”.

Motivul pentru care invocăm aici cenaclul „Miorița” constă în faptul că clubul-literar artistic „Homo Aaestheticus”, în marja căruia au fost organizate toate activitățile campaniei „Scriitorul la el acasă”, este succesorul clubului „Miorița”.

În condițiile în care există un proiect de țară bine conturat pentru următorii ani – integrarea europeană – activitățile din cadrul PNLC pot fi derulate sub genericul „Promovarea valorilor europene prin lectură”. Cu faima lor de autoritate morală, scriitorii, precum și personalitățile din alte domenii pot contribui la realizarea acestui deziderat al moldovenilor. Și poate peste ani despre această implicare se va vorbi ca și în cazul clubului „Miorița” și a mișcării de renaștere națională.

O altă activitate de rezonanță, realizată în marja PNLC, este Conferința Internațională „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”.

În perioada 2019–2025 au fost organizate șapte ediții ale conferinței. Evenimentul a reunit peste 6 000 de participanți și 150 de vorbitori din 15 țări, devenind o platformă de dialog interdisciplinar și internațional despre rolul lecturii în educație, în cultură

și în viața socială. Comunicările au abordat teme actuale – de la formarea competenței de lectură și digitalizare, până la impactul inteligenței artificiale asupra lecturii. Conferințele au promovat valorile europene, cooperarea profesională și rolul bibliotecilor ca centre de învățare și inovare, contribuind semnificativ la consolidarea unei culturi naționale a lecturii și la afirmarea lecturii ca prioritate strategică pentru dezvoltarea durabilă.

Ediția a VII-a (9–10 septembrie 2025) a reunit în format mixt reprezentanți ai bibliotecilor, ai mediului educațional și cultural din Republica Moldova, România și Spania.

Comunicatorii au tratat subiecte de mare rezonanță despre rolul lecturii în educație, cultură, identitate și comunitate – de la promovarea cărții și cluburile de lectură, până la competențele de lectură în lumina evaluării PISA și impactul inteligenței artificiale asupra culturii scrise.

O sarcină bine conturată a ediției 2025 a PNLC a fost continuarea procesului de fidelizare atât a personalităților implicate în PNLC, cât și a bibliotecarilor din instituțiile în care au fost organizate activități cu participarea acestora și, evident, a cititorilor. S-a lucrat cu nucleul deja conturat de scriitori (în jur de 30) și, la fel, au fost implicați și alți scriitori (peste 20). În acest sens, au fost achiziționate cărțile autorilor participanți în PNLC, 2025, acestea fiind repartizate bibliotecilor cu participare activă în cadrul PNLC, în special bibliotecilor în care au avut loc întâlniri ale personalităților cu publicul cititor.

În contextul Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova de a declara anul 2025 –Anul Mihai Eminescu, o atenție deosebită a fost acordată comemorării „omului deplin al culturii românești”, prin promovarea multidimensională a creației acestuia și a moștenirii literare și artistice adiacente. Acestei teme i-au fost dedicate două concursuri naționale [2].

Unul din obiectivele principale ale ediției a VIII-a a PNLC a fost reanimarea rețelelor de biblioteci. Activitățile de promovare a cărții și a lecturii sunt o cale sigură și vizibilă de a reanima și îmbunătăți imaginea bibliotecii, de care depinde viitorul ei.

Rămânem la ideea că fiecare bibliotecă comunală/sătească poate organiza măcar o activitate mare pe an cu invitarea unor personalități cunoscute.

Pentru o mai mare implicare a tuturor persoanelor responsabile de promovarea lecturii, activitățile au fost organizate în trei trepte:

- Specialiștii BNRM au coordonat întâlnirile în bibliotecile municipale, raionale, orășenești – centre biblioteconomice teritoriale și în 1-2 localități rurale proxime. În teritoriu, directorul bibliotecii a fost persoana de legătură, de coordonare și expert.
- Directorul bibliotecii municipale, raionale, orășenești, în calitate de expert, a coordonat activitățile din bibliotecile din rețea (comunale, sătești).
- Angajații din bibliotecile din rețea au asigurat organizarea evenimentului la nivel local: mobilizarea participanților, identificarea spațiului (în cazul când spațiul bibliotecii nu este adecvat), relațiile cu administrația locală, promovarea evenimentului etc.

Lucrul în cascadă a oferit posibilitatea de a ajunge la un număr mai mare de cetățeni, potențiali utilizatori ai bibliotecilor.

În acest demers, echipa BNRM a mizat, în mod special, pe implicarea managerilor centrelor biblioteconomice de nivel teritorial și departamental, a specialiștilor din veriga superioară, precum și a responsabililor de activitatea bibliotecilor din consiliile locale.

La selectarea personalităților, la această ediție, s-a ținut cont de solicitările din teritoriu.

Biblioteca Națională a Republicii Moldova, în calitatea sa de Centru Biblioteconomic Național, a coordonat și a organizat mai multe activități care facilitează implicarea utilizatorilor finali, respectiv:

- promovarea patrimoniului literar național, ca parte a patrimoniului european, în cadrul Campaniei „Scriitorul la el acasă” (întâlniri cu scriitori, experți, editori, istorici etc). Proiectul „Scriitorul la el acasă” a fost orientat pe implicarea scriitorilor în activitățile din localitățile unde s-au născut și de unde au pornit în lume, precum și a personalităților care au rămas să activeze în localitățile de baștină;

- organizarea lecțiilor publice, cu implicarea experților din diverse domenii, orientate pe prioritățile anunțate;
- campania „Septembrie – nicio zi fără lectură”;
- organizarea concursurilor naționale privind promovarea cărții și lecturii în bibliotecă, valorificarea creației eminesciene;
- inițiativa „Lectura ne unește” (populație-țintă: persoanele dezavantajate fizic și social);
- organizarea ediției a VII-a a Conferinței Internaționale „Lectura ca bază pentru cultură, cunoaștere și dezvoltare”;
- realizarea studiului vizând relevanța colecțiilor;
- organizarea conferințelor zonale;
- achiziționarea și distribuirea cărților;
- formarea profesională continuă; organizarea formării de formatori pe prioritățile ediției a VIII-a a PNLC;
- suport metodologic personalului de specialitate din bibliotecă.

Comunicarea profesională în mediul online a fost asigurată, în special, prin platforma LecturaCentral, care stimulează inovația profesională, oferind un mediu favorabil formării competențelor digitale ale bibliotecarilor și adaptării la tendințele actuale de comunicare și informare.

Indicatorii relevă un grad ridicat de implicare și interacțiune, ceea ce confirmă că „LecturaCentral” nu este doar un program cultural, ci și **o platformă strategică de învățare colaborativă și dezvoltare profesională continuă**. Comunicarea online devine, astfel, un vector esențial al modernizării activităților bibliotecare și al consolidării identității profesionale a bibliotecarilor din Republica Moldova. Indicatorii statistici ai Grupului Public LecturaCentral înglobau către finalul ediției a opta a PNLC, 5532 de membri, 326556 de vizualizări și 13494 de postări.

Datele demonstrează un nivel înalt de vizibilitate și impact al conținutului difuzat. Postările din cadrul grupului LecturaCentral ajung la un public larg, ceea ce confirmă eficiența platformei ca spațiu de comunicare, de formare și promovare a inițiativelor culturale și educaționale.

Referințe bibliografice:

1. DEZUANNI, Michael and Kim OSMAN. *IFLA trend report 2024: Facing the future of information with confidence*. Hague, Netherlands: International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA), 2024. Disponibil: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/ifla-trend-report-2024.pdf> [accesat 2025-02-21].
2. Hotărâre cu privire la declararea anului 2025 Anul Mihai Eminescu: nr. 318 din 26.12.2024 *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2024, nr. 252, partea 1. Disponibil: <https://monitorul.gov.md/ro/monitorul/view/pdf/3014/part/1#page=1> [accesat 2025-03-12].
3. Lege cu privire la bibliotecă: nr. 160 din 20.07.2017. *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*. 2017, nr. 301-315, art. 529. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=139802&lang=ro# [accesat 2025-02-10].
4. MINISTERUL CULTURII. *Ministerul Culturii și cel al Educației și Cercetării au instituit consiliul consultativ interministerial al memoriei*. 2025-02-07. Disponibil: <https://mc.gov.md/ro/content/ministerul-culturii-si-cel-al-educatiei-si-cercetarii-au-instituit-consiliul-consultativ> [accesat 2025-02-12].
5. 7 Fun Ways to Celebrate National Reading Month. Disponibil: <https://www.learninga-z.com/site/resources/breakroom-blog/national-reading-month#:~:text=March%20is%20National%20Reading%20Month,and%20magical%20reading%20can%20be> [accesat 2025-02-10].
6. *The Decline and Fall of the Library Empire*. Disponibil: <https://www.infotoday.com/searcher/apr12/coffman--the-decline-and-fall-of-the-library-empire.shtml> / [accesat 2025-02-12].
7. *Vaticanul afirmă că inteligența artificială conține „o umbra a răului” și cere o supraveghere atentă a acestei tehnologii*. Online. 2025-01-28. Disponibil: <https://www.deschide.md/articole/vaticanul-afirma-ca-inteligenta-artificiala-contine-o-umbra-a-raului-si-cere-o-supraveghere-atenta-a-acestei-tehnologii/> [accesat 2025-02-07].